

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 11921/2024
06.06.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиље – противтужене АА из ..., чији је пуномоћник Марко Михаљевић, адвокат из ..., против туженог – противтужиоца ББ из ..., са боравиштем у ..., чији је пуномоћник Јован Брдар, адвокат из ..., ради развода брака и одлучивања о вршењу родитељског права, одлучујући о ревизијама тужиље изјављеној против решења Вишег суда у Крагујевцу Гж2 9/24 од 01.03.2024. године, у седници већа одржаној дана 06.06.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље-противтужене АА из ... изјављена против решења Вишег суда у Крагујевцу Гж2 9/24 од 01.03.2024. године.

Образложење

Решењем Вишег суда у Крагујевцу Гж2 9/24 од 01.03.2024. године, одбијена је жалба тужиље – противтужене АА, па је потврђено решење Основног суда у Крагујевцу П2 – 780/23 од 07.11.2023 године којим се првостепени суд огласио међународно ненадлежним да одлучује о вршењу родитељског права и издржавања у односу на мал, ВВ, рођеног ...2015. године

Против правноснажног решења донетог у другом степену, тужиља је благовремено изјавила две ревизије због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијано решење на основу члана 408. у вези члана 420. став 6. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), Врховни суд је закључио да је ревизија неоснована.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља и тужени су закључили брак 19.02.2016. године у Равелзбаху, Република Аустрија, који је уписан у Матичну књигу венчаних за матично подручје ..., под текућим бројем 148 за 2016. годину. Заједница живота странака је престала септембра 2019. године, након што је тужиљи изречена полицијска мера забране приласка туженом и мал.детету, од када тужиља живи у ... Обе странке су поднеле тужбе за развод брака и то тужиља домаћем суду дана

18.09.2019. године, а тужени Окружном суду Leopoldstadt у Бечу дана 19.09.2019. године. Поступак за развод брака пред страним судом је прекинут до одлуке домаћег суда. Парничне странке имају дете, мал. ВВ, који је рођен ...2015. године у Бечу и уписан у Матичну књигу рођених за подучје Града ... под бројем 576 за 2015. годину. Одлуком Ps 77/15 f-51 од 24.01.2020. године, ставом првим, Окружни суд Leopoldstadt у Бечу се огласио међународно не надлежним за развод брака, зато што је раније започет поступак пред судом у Србији, док је ставом другим огласио се надлежним за поступање у поступку вршења родитељског права, сматрајући да има међународну надлежност одлучио да се брига о детету мал. ВВ, привремено преноси на оца ББ, тако да ће он привремено самостално вршити родитељско право, а ставом трећим, уређен је начин виђања тужиље са дететом. Тужени је поднео противтужбу домаћем суду дана 26.11.2019. године, са захтевом за развод брака и вршење родитељског права, коју је повукао у поднеску од 11.12.2020. године и истакао међународну ненадлежност домаћег суда.

Пресудом Основног суда у Крагујевцу, разведен је брак закључен 19.02.2016. године између тужиље и туженог. На одлуку о разводу није било жалбе и она је постала правноснажна дана 27.02.2022 године.

Првостепени суд огласио се међународно ненадлежним у делу захтева за одлучивање о вршењу родитељског права у односу на малолетно дете ВВ, рођеног ...2015. године, са позивом на одредбе члана 5. – 10. Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера заштите деце, објављене у „Службеном гласнику РС“, Међународни уговори бр. 20/2015, а која се примењује у Републици Србији од 01.01.2016. године, уз закључак да у конкретном случају нису кумулативно испуњени услови предвиђени чланом 10. наведене Конвенције за проширење надлежности домаћег суда да о вршењу родитељског права одлучује у спору за развод брака.

Другостепени суд је одбио жалбу тужиље и потврдио решење којим се првостепени суд огласио међународно ненадлежним у делу захтева за одлучивање о вршењу родитељског права у односу на малолетно дете, прихватајући правну аргументацију првостепеног суда.

Врховни суд налази да је побијано решење донето правилном применом материјалног права а да су наводи ревизија тужиље неосновани.

Одредбом члана 6. став 1. Породичног закона прописано је да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

Одредбом члана 226. став 1. Породичног закона, прописано је да је суд дужан да пресудом у брачном спору одлучи о вршењу родитељског права. Породични закон предвиђа случај атракције надлежности у спору за развод брака у коме се истовремено одлучује и о вршењу родитељског права и издржавању детета. Спором о вршењу родитељског права, у смислу члана 68. – 74. Породичног закона којима се одређује садржина родитељског права, сматра се и спор о поверавању заједничког детета једном родитељу, начину одржавања личних односа детета са другим родитељем или одређивању висине доприноса за издржавање детета од стране другог родитеља.

Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, прописује норме о међународној надлежности, меродавном праву, условима за признање и извршење одлука о родитељској одговорности и мерама за заштиту деце, укључујући и одредбе о сарадњи између уговорница.

Чланом 10. ове Конвенције, прописано је проширење надлежности поводом бракоразводног поступка. Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце (у даљем тексту: Конвенција) потврђена је законом објављеним у „Службеном гласнику Републике Србије“ - Међународни уговори број 20/2015 и примењује се у Републици Србији од 01.01.2016. године, када је ступила на снагу у складу са чланом 61. став 2. тачка А у вези члана 58. став 3. Конвенције. Потврђивањем и ступањем на снагу у Републици Србији Конвенција је, у складу са чланом 16. став 3. Устава Републике Србије, постала саставни део њеног правног поретка и непосредно се примењује.

Према члану 5. став 1. Конвенције, судски или управни органи државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште надлежни су да одреде мере за заштиту личности и имовине детета. На тај начин се Конвенцијом успоставља принцип једнаког третмана деце која живе у истој држави, без обзира на њихово држављанство, и штити најбољи интерес детета које у држави уобичајеног боравишта има свој дом. Овим чланом омогућено је заснивање надлежности суда оне државе уговорнице који најподробније може да процени најбољи интерес детета и утврди околности у којима оно живи јер су му, по правилу, докази лако доступни и без тешкоћа може да прибави (евентуално) мишљење детета. С тога је по критеријуму уобичајеног боравишта детета заснована редовна међународна надлежност за одлучивање о свим врстама мера (трајним, привременим и хитним) за заштиту личности или имовине детета. Промена уобичајеног боравишта детета и заснивање уобичајеног боравишта у другој држави уговорници води уступању надлежности суду новог уобичајеног боравишта детета (члан 5. став 2. Конвенције), осим у случају незаконитог одвођења или задржавања детета (члан 7. Конвенције).

Корекција претпоставке да је у најбољем интересу детета да се о његовој заштити одлучује у држави уобичајеног боравишта извршена је установама уступања надлежности (чланови 8. и 9. Конвенције) и проширења надлежности поводом бракоразводног поступка или поступка за раставу брака родитеља детета (члан 10. Конвенције).

Установа уступања надлежности омогућава заснивање супсидијарне надлежности онда када најбољи интерес конкретног детета може боље да процени иначе ненадлежни суд, због чега му се препушта вођење поступка. Уступање надлежности може тражити редовно надлежни суд - суд државе уобичајеног боравишта детета (ако сматра да би суд друге државе могао ефикасније да процени најбољи интерес одређеног детета), суд државе који није надлежан (ако сматра да је погоднији за одлучивање), а и саме странке могу бити упућене на подношење одговарајућег захтева. Судови којима се може уступити надлежност, као и они који могу да траже уступање су судови држава чије је дете држављанин, у којима се налази имовина детета, чијим је органима поднет захтев за развод брака или законску раставу родитеља детета или за поништај њиховог брака, као и државе са којом дете има

значајну везу. Специфичност ове установе је у томе што се само суд државе уобичајеног боравишта детета може одрећи своје надлежности, било да он предложи уступање или је замољен да то допусти, али се у сваком случају оба суда морају сложити у погледу најбољег интереса одређеног детета.

Проширење надлежности за одлучивање о родитељској одговорности приликом развода или раставе брака родитеља детета може уследити ако су кумулативно испуњени следећи услови: да је проширење надлежности допуштено по праву државе суда (у којој се одлучује о разводу брака); да у тренутку покретања поступка један од родитеља има уобичајено боравиште у држави суда; да је један од родитеља титулар родитељске одговорности и да постоји њихова сагласност у погледу проширења; и да је то у најбољем интересу детета.

У поступку је утврђено да малолетно дете странака, живи са оцем у Бечу. Отац има стално запослење а у Бечу живи непрекидно од 1989 године. Отац мал. детета има обезбеђено стамбено питање и помоћ у одгајању детета од стране мајке и сестре које живе у истом месту. Малолетно дете у стану има своју собу, прима дечији додатак, похађало је редовно вртић, сада похађа основну школу и успешно је савладало језик, добро се адаптирало и уклопило у групу. Управо је на основу ових чињеница и критерија из члана 5 Конвенције Окружни суд Leopoldstadt у Бечу засновао своју међународну надлежност за одлучивање о вршењу родитељског права над мал. ВВ по тужби оца ББ.

Најбољи интерес малолетног детета је приоритет у свим поступцима, па и у поступцима одлучивања о вршењу родитељског права у ком поступку се коначно разрешавају питања не само у односу на права родитеља, већ и на положај детета и његово право да му буду обезбеђени најбољи могући животни и здравствени услови за правилан и потпун развој, као и лични однос са родитељем са којим не живи.

Полазећи од чињенице да у конкретном случају малолетно дете нема уобичајено боравиште у Републици Србији и чињенице да живи са оцем у Бечу и условима у којима живи, те полазећи од одредби члана 5 Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, Врховни суд налази да је правилана и законита одлука која се ревизијом побија, јер се најбоље може проценити интерес детета и о његовој заштити одлучује у држави уобичајеног боравишта.

Неосновани су наводи ревизије да је другостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, као и тврдња ревидента да се у поступку за развод брака истовремено одлучује о вршењу родитељског права.

Потврђени међународни уговори су део правног поретка Републике Србије и у хијерархији домаћих и међународних правних аката имају приоритет, јер је чланом 194. став 5. Устава Републике Србије прописано да закони и други општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права. Због тога Конвенцијско решење о надлежности суда државе уобичајеног боравишта детета значи да до проширења надлежности у бракоразводном спору за одлучивање о вршењу

родитељског права више не може долазити по службеној дужности, на основу члана 226. став 1. Породичног закона.

У поступку нису учињене ни друге битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 1 и 2 Закона о парничном поступку које би могле бити од утицаја на законитост и правилност побијане одлуке.

У поступку су утврђене све чињенице битне за оцену уобичајеног боравишта детета. Због тога се ревизијом неосновано истиче да је непотпуно утврђено чињеничног стање у том погледу. Поред наведеног, у конкретном случају нису кумулативно испуњени услови предвиђени чланом 10. Конвенције за проширење надлежности домаћег суда да о вршењу родитељског права одлучује у спору за развод брака. То са разлога што је Пресудом Основног суда у Крагујевцу већ одлучено о разводу брака између тужиље и туженог. На одлуку о разводу није било жалбе и она је постала правноснажна дана 27.02.2022 године, Сада се одлучује о вршењу родитељског права и издржавања мал. детета. Тужиљи се побијаном одлуком не ускраћује остваривање и заштита родитељског права, собзиром да јој није онемогућено учешће у поступку пред аустријским судом у коме се одлучује о вршењу родитељског права.

То су разлози на основу којих је Врховни суд применом одредби члана 420 Закона о парничном поступку, одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић